

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11. Vtrum gratia Christi sit infinita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Et declarat tale summam esse quantum ad essentiam, distinguendo contra virtutem, & quantum ad excellentiam, distinguendo contra extensionem, quae ad virtutem spectat, dicendo quod est in maxima excellentia, quae haberi potest, ubi impersonaliter loquitur, & ex parte gratiae, & non ex parte subiecti, ut clare adde patet in littera, quod non potest iniciari.

¶ Et haec ideo notanda sunt, ut videant Thomistae secundam Auctoris doctrinam dari summam charitatem, summam gratiam, non solum ex parte subiecti, secundum mensuram, quam unicuique praefixit Deus, sed ex parte ipsius charitatis & gratiae secundum se, ut infra amplius clarificabitur.

¶ In responsione ad primum, nota sobrietatem doctrinae praesentis circa plenitudinem gratiae in beata Virgine, scilicet, ut sit plena gratia tam intensiue, quam extensiue non plenitudine gratiae secundum se, quia illa est propria Vniuerso a Patre) sed plenitudine tam intensiue, quam extensiue requisita ad matrem Dei. Et haec nota contra loquaces, & gratia beatae Virginis extendens ad omnes effectus gratiae, quasi matris Dei laus indigeat nostris pro voluntate non ratione laudibus sub quadam pietatis specie.

¶ Siste igitur vir vere deuote ac docte, in laudibus ratione fulsis, ut scilicet sit gratia plena, non ex parte gratiae, sed subiecti, nec in summo intensiue, aut extensiue ex parte gratiae. Lauda in ea gratiam, sed in summo ex parte subiecti supra omnem puram creaturam: haec enim plenitudo matrem Dei decet, quae super omnes est puras creaturas exaltata.

¶ Super Quaestione 7. Articulum undecimum.

Diuinze ut non desim gratiae, par est ut deceptum opus proficimus, & quanto amplius Dei sanctissimi; Domini nostri Leonis Decimi Pontificis Maximi gratia, Cardinea me dignitate attollens abundauit, tanto magis debeo Iesu Christi mysteria, Ecclesiaeque Sacramenta seruatari, in lucemque proferre.

¶ Hoc igitur eodem anno salutis quidem millesimo quingentesimo decimo septimo, aetatis autem propriae nono supra quadragesimum, inchoatum opus die duodecima Cardinalatus simul & mensis Iulij prolequendo, titulum huius undecimi articuli quaestionis septimae intelligendum, ut sonat dicimus.

¶ In corpore articuli respondetur quaesito, diuidendo & subdividendo, sic quod iuxta tria membra distinctionis tribus conclusionibus respondetur. Diuisio est, Gratia Christo duplex vel uniois, vel habitualis. Subdistinctio est, Gratia habitualis dupliciter consideratur, vel secundum rationem entis, uel secundum rationem gratiae. Vnde confurgunt tria membra: uidelicet gratia uniois, gratia habitualis ut ens, gratia habitualis ut gratia. Prima conclusio iuxta primum membrum est, Gratia uniois est infinita. Probatur, Vniri personaliter filio Dei, est

ARTICVLVS XI.

Verum Christi gratia sit infinita.

AD VNDECIMVM sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi sit infinita. Omne enim immentum, est infinitum: sed gratia Christi est immentum: dicitur enim Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum Filio, scilicet Christo, ergo gratia Christi est infinita.

¶ 2 Praeterea. Effectus infinitus demonstrat virtutem infinitam, quae non potest fundari nisi in essentia infinita: sed effectus gratiae Christi est infinitus: extendit enim se ad salutem totius humani generis: ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris & totius mundi, ut dicitur prima Ioan. 2. ergo gratia Christi est infinita.

¶ 3 Praeterea. Omne finitum per additionem finiti potest peruenire ad quantitatem cuiuscumque finiti. Si igitur gratia Christi esset finita, posset alterius hominis gratia tantum crescere, quod perueniret ad aequalitatem gratiae Christi, contra quod dicitur Iob. 28. Non adaequabitur ei aurum, vel vitrum, secundum quod Greg. * ibi exponit, ergo gratia Christi est infinita.

SED CONTRA est, quod gratia est quiddam creatum in anima: sed omne creatum est finitum, secundum illud Sapient. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura dispositi sunt, ergo gratia Christi non est infinita.

RESPOND. Dicendum, quod

Infinitum, secundum quod ipsa persona verbi est infinita, ergo gratia uniois est infinita. Vbi iuxta promissa expecta calicem vltimi articuli praesentis quaestionis. Secunda conclusio est, Gratia habitualis Christi, in quantum ens, est finita. Probatur, Est in anima Christi sicut in subiecto, ergo est ens finitum.

Probatur sequela, quia non excedit suum subiectum, quod est finita capacitas, quia creatura quaedam.

¶ Nota hic, quod quia finiti & infiniti ratio quantitati solli congruit, ut dicitur in primo Physicorum, iuxta multiplicem quantitatem rei, multiplex finitas, vel infinitas considerari potest. Verbi gratia, in linea iuxta duplicem quantitatem, scilicet molis vel perfectionis, dupliciter potest dici finita, vel infinita: nam si esset linea aliqua infinita longitudinis, esset finita secundum perfectionem (esset enim accidens, ac per hoc imperfectius ens, quam substantia quacunque) & esset infinita secundum rationem lineae. Et simile accidit in habitibus tantum quantitatem perfectionis: multarum tamen rationum, quod scilicet possunt iuxta multiplicem perfectionis quantitatem, multipliciter dici finita, uel infinita, ita quod secundum quantitatem talis perfectionis sunt finita, & secundum quantitatem alterius rationis perfectionis sunt infinita: ut si esset albedo infinita intensiue secundum latitudinem albedinis, esset infinita secundum rationem albedinis: esset tamen finita secundum quantitatem perfectionis simpliciter, quoniam esset accidens, ac per hoc imperfectius ens qualibet substantia quantumcumque finitae perfectionis.

¶ In littera igitur Auctor gratiam considerat, & secundum quantitatem perfectionis conuenientis sibi secundum propriam gratiae rationem, & secundum quantitatem perfectionis conuenientis sibi secundum communem rationem entis, quod est considerare ipsam, sicut & quodlibet aliud ens secundum communem rationem perfectionis. Nam quod est finita perfectionis, est finita entitatis: & contra, & similiter quod est infinitae entitatis, est infinitae perfectionis, & contra. Et dicitur in secunda conclusione, quod gratia habitualis Christi est finita secundum rationem entis, hoc est, est ens finitum.

¶ In tertia autem, quod eadem est infinita secundum rationem gratiae, hoc est, est gratia infinita. Quae tertia conclusio in littera primo exponitur: deinde probatur. Explanatur quidem & quantum ad vim nominis, scilicet quod est infinita, quia non est limitata secundum aliquam creatam mensuram, & quantum ad rem, quia habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiae, & quantum ad exemplum de luce solis. Probatur autem, Anima Christi confertur gratia sicut quidam vniuersali principio gratificationis in humana natura, ergo anima Christi gratia est infinita secundum rationem gratiae. Antecedens probatur ex auctoritate Apost. ad Ephel. 1.

¶ Nota

3. dist. 13. q. 4. articulo 4. 2. et dist. 14. articulo 1. 2. et q. 29. ar. 1. Et opusc. 1. cap. 21. Et opusc. 60. c. 3. & lo. 3. le. 6.

* Lib. 18. Moral. cap. 3.

Glossa
necesse
est
nisi de
manus
Glossa
Iohann.
med.

Nota hic, quod ly in humana natura, determinat subiectum necessitatis, non extensionis hoc est, quia Christus est vniuersale principium gratificationis, humana necessitatis est: nam causa necessitatis ad habendum Christum principium gratificationis, humana natura est. Sed licet necessitas ex humana occasione

AD PRIMVM ergo dicendum, quod id quod dicitur, Pater non ad mensuram dat Spiritum filio, vno modo exponitur de dono, quod Deus Pater ab aeterno dedit Filio, scilicet diuinam naturam, quae est donum infinitum. Vnde quaedam glo. dicit ibidem, Vt tantus sit filius, quantum & Pater. Alio modo potest referri ad donum, quod datum est humanae naturae, vt vniatur diuinae personae; quod etiam est donum infinitum. Vnde glo. dicit ibidem, sicut Pater plenum & perfectum genuit verbu, sic & plenum & perfectum est vnitum humanae naturae. Tertio modo potest referri ad gratiam habitualement, in quantum gratia Christi se extendit ad omnia quae sunt gratia. Vnde Augu. hoc exponens dicit, Mensura, diuisio quaedam donoru est: alij enim datur per Spiritum sermo sapientiae, alij sermo scientiae: sed Christus, qui dat, non ad mensuram accepit.

AD SECUNDVM dicendum, quod gratia Christi habet infinitum effectum, tum propter infinitatem praedictam gratiae, tum propter vnitatem diuinae personae, cui anima Christi vnita est.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

AD TERTIYM dicendum, quod gratia in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

habitam doctrinam, gratiam habitualement esse in Christo secundum totam perfectionem, quam nata est habere gratia secundum seipsum, & in nullo alio esse gratiam secundum totam perfectionem, quam nata est habere gratia secundum seipsum, & propterea in Christo fuisse gratiam, vt in subiecto totali: in alijs vero vt in subiectis partialibus. Et hoc est gratiam esse diuersarum rationum, quantum & perfectionum, non secundum essentiam, sed secundum modum. Et hinc prouenit, quod gratia Christi comparatur ad gratias aliorum, vt virtus vniuersalis ad virtutes particulares: nam spectando ad differentiam, quae est penes dictos modos essendi, clare liquet, gratiam Christi habere quicquid perfectionis natum est conuenire gratiae secundum seipsum, ac per hoc omnem illius perfectionem intensiuam & extensiuam: vtraque enim perfectio gratiae secundum seipsum exigit, & consequenter gratiam Christi esse vniuersalis virtutis (vt pote quae omnem gratiae perfectionem intensiuam & extensiuam in se continet) aliorum vero gratiam esse, particularis virtutis vt pote partem intensiuam & partem extensiuam perfectionis

minus per augmentum potest peruenire ad quantitatem maioris, in his, quae habent quantitatem vniuersalis: sed gratia alterius hominis comparatur ad gratiam Christi, sicut quaedam virtus particularis ad vniuersalem. Vnde sicut virtus ignis, quantumcumque crescat, non potest adaequare virtutem solis, ita gratia alterius hominis, quantumcumque crescat, non potest adaequare gratiam Christi.

ARTICVLVS XII.

Vtrum gratia Christi potuerit augeri.

AD DVODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi potuerit augeri. Omnis enim finitum potest fieri additio: sed gratia Christi fuit finita, vt dictum est. ergo potuit augeri.

¶ 2 Præ. Augmentum gratiae fit per virtutem diuinam, secundum illud 2. ad Corinth. 9. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: sed virtus diuina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur. ergo viderur, quod gratia Christi potuerit esse maior.

¶ 3 Præ. Luc. 2. dicitur, quod Puer

gratiae in se continens plus tamen vel minus iuxta cuiusque mensuram, quia mensus est illi Deus. Quo fit, ut quantumcumque quaecumque pura creatura crescat in gratia, nunquam peruenire possit ad quantitatem aequalem gratiae Christi: sicut nunquam pars adaequare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quae finitum crescendo non potest adaequare aliquid finitum: quia, scilicet habent quantitates diuersarum rationum penes hoc, quod Christi gratia est virtutis & quantitatis vniuersalis, aliorum vero gratia est perfectionis & virtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debita sibi secundum seipsum gratiam: in alijs vero est gratia cum perfectione modificata & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Clemen. ad nostrum. de haeret. damnatur error Beguinarum dicentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiae gradum, ut non possit ultra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Vtrumque etenim erroneum esse, ex dictis iam patet, & amplius patebit.

Super Quaestiones 7. Articulum duodecimum.

Titulus articuli duodecimi clarus est.

In corpore articuli duo sunt: proponitur siquidem una distinctio, & ponuntur deinde duae conclusiones responsivae quaesito. Distinctio est, Formam suscipientem magis & minus posse, vel non posse augeri, contingit dupliciter, primo ex parte formae: secundo ex parte subiecti. Exempla clara sunt in litera. Et ex hac distinctioe radices posse, vel non posse augeri in communi, subintelligit in speciali, quod gratia non posse, vel posse augeri contingit dupliciter, vel ex parte gratiae, vel ex parte subiecti. Et probatur primum membrum, scilicet ex parte gratiae, quantum ad negatiuam partem, quae est prima conclusio (scilicet gratiam Christi ex parte gratiae, non posse augeri) quia sicut aliarum formarum, ita & gratiae Christi propria mensura secundum se est ex diuina sapientia.

Tertia S. Thomae. F 3 tia.

W Glo. interli
nearis sup
illud Om
nia dedit in
manus eius.

Clo. ord. lib.

Tractatus in
Ioann. ante
med. 10. p.

1. dist. 15. q.
5. art. 1. q. 4.
& dist. 17. q.
2. art. 4. ad 3.
Et 3. dist. 13.
q. 1. art. 2. q.
3. & dist. 18.
art. 5. c. Et
15. art. 1. c. 2.
Princ.
Art. preced.